

UČITELJSKI LIST

GLASILO „ZVEZE SLOVANSKIH UČITELJSKIH DRUŠTEV V TRSTU“.

Izhaja 1. in 16. vsakega meseca. Uredništvo v Trstu, ul. Ruggero Manna št. 20, I. n. Slovenski rokopisi naj se pošiljajo na uredništvo v Trstu, hrvatski na naslov: Vinko Šepić, nadučitelj u Buzetu. — Izdaja „Zveza slovenskih učiteljskih društev v Trstu“, za uredništvo odgovoren Silvester Pertot. — List je za člane izdajateljice brezplačen, naročnina za nečlane L. 24. — Upravništvo v Trstu, ulica Molin grande 16, I. n. — Tekoči poštni račun. — Tiska Tiskarna Edinost v Trstu.

Štev. 12.

V Trstu, dne 16. junija 1921.

Zveza slovenskih učiteljskih društev v Trstu.

Vsem učiteljskim društvom in slovenskemu učiteljstvu Primorja!

Vodstvo „Zveze“ je sklenilo, da se naj obdržijo letošnja

ZBOROVANJA „ZVEZE“

v dneh 10. in 11. septembra t. l. in sicer

v Postojni ali pa v Vipavi.

Opozarjamo vsa ona društva, ki niso še izvolila lastnih delegatov in njih namestnikov, da to nemudoma store in obenem naznanijo njih imena vodstvu „Zveze“. Glasom „Zvezinih“ pravil je voliti v vsakem društvu za vsakih 10 članov po 1 delegata; ulomek velja za celo število.

Opozarjamo dalje, da bo letošnja delegacija razmotrivala med drugim tudi vprašanje o

UČITELJSKI SAMOPOMOČI.

Vsi predlogi in nasveti v zvezi s tem vprašanjem, kakor tudi vsi morebitni predlogi drugačnega značaja naj se dopošljejo „Zvezinemu“ vodstvu najkasneje do 15. avgusta t. l.

VODSTVO.

NICOLA ZEC:

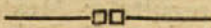
Verbalizam u našim školama.

Usporedno sa ostalim znanostima napreduje brzim koracima i pedagogija; ali — samo u teoriji. A praksa? Općenito može se reći da je još u srednjem vijeku. Zavirimo li u djela Pestalozijeva ili Komenskoga, koji su »zastarjeli«, vidjet ćemo da još ni izdaleka nismo u školi dostigli onaj stepen napretka, što ga oni zagovaraju. Naša škola boluje još svedjednako od pustog verbalizma. Šta to znači? Mladeži podavamo riječi, riječi, riječi... Ubijamo duše, trujemo svaki zdravi smisao, odalečujemo se silno od prirodnog načina podavanja. Naša se praksa ne oslanja na psihologiju, a nastavnik koji ne računa sa psihologijom, ne može uspjeti. Nije važno to, da mi u svojem predavanju prolazimo kroz pet formalnih stupnjeva, nego je važno to, da zahvatimo majstorskim načinom svijest mladeži, pa je rukovodimo kako valja. Sve jedno je, kojim ćemo načinom i kojim putem nešto obraditi, a glavno je da smo uspjeli u dušu mladeži onim satom unesti nešto od trajne vrijednosti, nešto što je dobro — korisno — etično — humano — lijepo, nešto što će obogatiti i podignuti njegov duh, nešto što će ostati trajno u njemu. Nije svrha materija i materijal (propisan za neki semestar ili godinu), nego je to samo sredstvo, da se polučiti ono više, idejno, onaj supstrakt što se iz materije daje izažeti.

Istina, i naše čitanke (osim Nazorovih) boluju na istoj bolesti. Evo jedan primjer kako se piše i obradjuje povijest. Redaju se pojmovi kao: Ljudevit navalio, — sretno ratuje — pobijedi — hametom porazi na tom i tom polju, — prešavši Rubicon, — podiže spomenike, — udara poreze, — itd. itd. Prenesimo se duhom u mališa od 10 godina! Njegova je duša još tabula rasa za svu tu silnu mudrost. Da li on stvara jasne pojmove u duši, kad čuje »hametom potuče«, »udara poreze«, »navalio«, »dosišlo se«, itd.? Zacijelo ne stvara jasne i potpune pojmove, no što je i gore, ne stvara često puta nikakove pojmove. Da se uvjerimo, dajmo tastirajmo. Pitajmo ga da nam opiše n. pr. kako se to »dosišlo«,

ili će šutiti, ili ako je dijete stvoreno, reći će zacijelo: kolima, ili vlakom, ili parobrodom. Zašto? Jer nema jasne pojmove; ove mu riječi prazno padaju na dušu, i ne stvaraju jedan sadržaj. A budimo iskreni, pa se pitajmo: što dijete znađe, ako znađe reći »Hrvati se doseliše u 6. vijeku?« Malo ili ništa, jer mu te riječi nisu pobudile u duši jedan sadržaj. Ali ako ono proživi u duši tu doseobu, konstruiranu izmed učitelja i njega, tada će mu to ostati trajno; ako on bude video navalu tudjinsku, zapuštanje rodnoga doma, plač žena i djece, tjeranje marve i škripanje kolije, neprohodne šume, zapreke (rijeke) putem, borbe sa divljom zvjeradi, itd., tada će on istom znati što je to seoba jednoga naroda. A samo ovakovi momenti jesu uzgojni; ono drugo su samo riječi, puki balast. — »Navala«... Nije to tako jednostavno! Koliko mozganja, pripreme, hrane, skupljanje oružja, itd. hoće se za jednu navalu; treba ju vidjeti. — »Poraz«!... velika je riječ: ovisnost gospodarska i politička pobijedjenog naroda, opustjeli domovi, itd. itd. — Ne možemo dakle podavati riječi, nego sadržaj riječi: pojmove, sudove, ideje. Med njima birati one poučne za život, one etičke, moralne, jer ovo duševno, nematerijalno, pojmovno stvara čovjeka višim.

Nemam nakane o tom duljiti, već mi je namjera bila samo istaknuti: čuvati se praznih riječi, a tražiti da svaka izrečena ili pročitana riječ probudi u duši jedan sadržaj. Protivno je puki verbalizam, i ne znači ništa. To se lijepo vidi u zemljopisu. Predodžbu koju je dijete stvorilo o nekom kraju, je čisto kartografska. On u duhu gleda samo kartu: rijeka mu je vijugu, grad točka, gora jedna crna mrlja, itd. — U historiji, jer nema drugih pomagala, pomišlja na onu štampanu riječ u knjigi, i dalje od toga ne ide. Prave sadržine u duši nema. Verbalizam! No tješimo se, nisu samo naša djeca takova. Srednjoškolska, visokoškolska i gradska mladež, i naši inteligentniji krugovi, sve je time zaraženo. Dama ili gospodjica čita Nazora, Heine, Goethea, Carducia, pa daj pitaj je malo neka ti što kaže. Sve će joj riječi biti: divno, božanstveno, krasno, dražesno, savršeno, i što ti ja znam. A u duši? Pustoš. Riječi, riječi, riječi.

BOGUMIL MEDVEŠČEK.

Šolske knjižnice.

(Nadaljevanje.)

Imamo trojen šund: šund po vsebini, šund po obliki in jezikovni šund. Slaba mladinska knjiga ima navadno na vesti vse tri grehe; so pa tudi knjige, posebno v novejšem času, ki so po obliki in jezikovno dobre, le snov ne odgovarja zahtevam dobre mladinske knjige. In raditega, ker grešijo te knjige proti prvi in glavni zahtevi mladinske literature, jih moramo tudi zavreči.

Boj proti šundu pa ni mogoč le od posameznika, z uspehom ga more vršiti le v to svrho poklicani odbor za ocenjevanje in zbiranje mladinskih spisov. V Jugoslaviji je tak odbor gotovo že sestavljen in tudi deluje z vsestranskim uspehom. Za nas, ki smo odcepljen del naroda in smo prisiljeni živeti svoje lastno življenje, moramo pa sami poskrbeti. Nujno potrebno je tedaj, da se tudi v našem ozemlju sestavi tak odbor, ki mu bodi naloga ocenjevanje in izbiranje mladinskih spisov, ki izidejo na tem ozemlju. Ta odbor naj bi sestavil in izdal seznam in oceno vseh priporočljivih knjig, katerega naj bi vzel v roke knjižničar pred nakupom vsake nove knjige.

Take komisije imajo tudi vsi drugi narodi. Naj navedem kot primer le kratek izvleček delovanja komisije za ocenjevanje mladinskih knjig na Dunaju! Omeniti hočem le najbolj znane stvari, katere imamo v prevodu tudi mi, Jugoslovenci. Ta komisija je zavrgla dela Krištofa Schmida, Spillmanna, Karla Maya, Hoffmanna in Frischa. Zavrgli so tudi cel kup patriotičnih del, prepojenih s pompoznim patosom in prevelikim patriotizmom kakor: Fünf Jahrzehnte auf Habsburgs Tron, Unsere Kaiserin itd. Pripominjam, da se je to zgodilo že pred svetovno vojno.

Tako drugod, a pri nas? Koliko takih, od vseh narodov zavrnjenih ničvednosti, imamo še v marsikateri naši knjižnici!

In vendar imamo tudi mi že bogato mladinsko literaturo prvovrstnih del. Naj omenim tu le nekatera imena, ki s svojimi spisi v visoki meri odgovarjajo zahtevam, ki jih stavimo do prave mladinske knjige. Najboljši slovenski pravljicarji so: Freuensfeld, Milčinski, Golar, Viktor Car-Enim in Belović Jelica. Iz življenja malih imamo tudi več dobrih del, n. pr. Černejev spis »Bogdančkova mlada leta«, Ribičičev »Vsem dobrim« ter posamezne zbrane spise Ganglove in Kosijsve. Izvrstna so tudi nekatera dela Davorina Trstenjaka ter Frana Mažuranića knjiga »Lišče«. Znamenito mladinsko delo tega žanra je tudi Burnettov »Mali lord«. Živalske pravljice so najbolj znane »Lisica zvitorepka«, »Čukova gostija« in »Džungla«. Izborni opisi iz narave so že omenjene Erjavčeve »Domače in tuje živali«, potem Ribičičevo »Kraljestvo čebel« in Ivo Trošta opisi iz zemljepisja v obliki pravljic, ki so izhajali v Zvončku. Nekaj podobnega so tudi krasne Nazorjeve slike iz zvezdoznanstva, ki se nahajajo v hrvatskih ljudskoškolskih čitankah. Najbolji mladinski pesniki so pa: Fr. Levstik, Stritar, Župančič, Gangl, Silvin Sardenko, Širok in Bevk; Zmaj Jovan Jovanović, Nazor in Milaković.

Vsa tu omenjena literatura je skoraj izključno mlajše generacije. Razveseljivo je to dejstvo, ki znači gotov preporod na polju mladinske literature; z mirno vestjo lahko trdimo, da je naše mladinsko slovstvo izročeno v najboljše roke. Je pa tudi še dokaj ljujke med to pšenico. Imamo nekaj takozvanih »mladinskih« pisateljev, ki nočejo ali ne morejo razumeti visokih določb, brez katerih je dober mladinski spis nemogoč. V zbirki povesti za mladino, ki jo je izdajalo zadnja leta »Društvo za zgradbo Učiteljskega konvikta« je zastopan kot najbolj plodovit pisatelj Mišjakov Julček (Julij Slapšak), ki ima, ako odštejemo njegovo produktivnost, le bore malo dobrega v svojih delih. Večja krivda kot pisatelja zadene pri tem založništvo, ki s svojim izdajanjem propagira takorevna dela. Menda se je pustilo zavesti ravno po veliki produktivnosti pisateljevi. Založništvu bi moralo biti jasno, da ne potrebujemo več, posebno dandanes ne, »firm«, ampak le del, ki so res umetniška. Isto velja tudi za »pravljice« Mire in Mare, ki nam jih je dala nedolgo tega Družba sv. Mohorja.

Značilno je, da nekatere od prej omenjenih knjig niso bile pisane za mladino, n. pr. Erjavčeve. To dejstvo nam najlepše dokazuje, kako je pogrešeno govoriti specifično o mladinski literaturi. Lepo je to osvetlil pri nas dr. Milan Sević, ki pravi: »Kad velimo književnost za decu, mislimo na skup knjiga, koje treba za decu odabrati i prirediti, bez obzira na to, da su jih pisali »dečji« pisci ili drugi — glavno je, da imaju umetničko obelježje.« Na misel mi prihaja tu, kako lepo bi se dal izbrati in prirediti za mladino naš največji pisatelj Cankar. Kako silno bi tudi vpli-

vale na široko otroško dušo neskončno lepe in mogočne srbske narodne pesmi!

Tudi z ozirom na vnanjost mora biti mladinska knjiga umetnina; knjigar mora opremiti knjigo skupno z umetnikom. Paziti mora pri tem na obliko, tisk, papir in vez. Kar se tiče okrasov in ilustracij v knjigi, mora iste narisati le umetnik, ki je obenem tudi dober psiholog otroške duše. To so zahteve, ki jih stavijo do dobre mladinske knjige tudi z ozirom na zunanjo obliko drugi, veliki narodi. Da pa nečemo zaostajati za drugimi tudi mi Slovenci in Jugoslovenci, pričajo naše najnovejše publikacije na tem polju v zadnjih dveh letih, ki odgovarjajo vsem tehničkim in estetskim zahtevam do mladinskih spisov. Take, v vsakem oziru dovršene knjige so n. pr. Golarjeve pravljice, Zmaj Jovan Jovaničeve pesmi v prevodu Gradnikovem, Šorlijev prevod iz angleščine »Bob Tedv« itd.

II.

Glede uredbe in upravljanja šolske knjižnice si dovolim oporiti na sledeče formalnosti:

Vsaka knjižnica imej inventar, alfabetičen katalog in seznam izposojenih knjig. Velike važnosti je tudi uvedba »osebne pole« za vsakega otroka posebej. S to reformo ustrezemo zahtevi moderne vzgoje o negovanju in pospeševanju otrokove individualnosti. Osebna pola, ki jo je uvedel pri nas prvi tov. Pesek izgleda nekako takole:

Tek. št.	Imena izposojenih knjig	Bibliotek. št. izposojene knjige	Kdaj izposoda	V kakem stanju	Kdaj vrnil	Imenilo	Klasifikacija	Opomba
1	2	3	4	5	6	7	8	9

S pomočjo teh pol je dan pregled o vsakem otroku, koliko in kaj je že čital. Na ta način je učitelju knjižničarju omogočeno, da sistematično nadzira in vodi čtivo vsakega otroka, kar je z vzgojnega stališča velikega pomena. V rubriko »klasifikacija« za beležimo in klasificiramo, kako je učenec knjigo prebral in kako mu je knjiga ugajala. Kadar učenec vstopi v višji razred, gre pola z njim. Tako imamo pregled o vseh knjigah, ki jih je prečital učenec v šoloobvezni dobi in tudi kako jih je prečital. V tej poli se zrcali nekako ves duševni razvoj otroka. Ako se učenec preseli na drugo šolo, ga spremlja ta pola z ostalimi njegovimi dokumenti vred.

Tudi vsaka knjiga naj bi imela svojo »osebno polo«. Ta bi bila zanjo najbolj kompetentna kritika.

Ni prav, da imamo vse knjige v eni omari, temveč naj bodo izbrane po starostnih stopnjah. Vsak razrednik bodi knjižničar svojemu razredu, kajti on najbolje pozna svoje učence.

Kakor po starostni stopnji, izberemo knjige tudi lahko po spolu čitateljev, zakaj zanimanje je tudi pri spolu različno. Deklice n. pr. mnogo raje čitajo lirične pesmi kakor dečki, kar je psihološko razumljivo. Seveda ne sme ta ločitev biti prestroga.

Prvi pogoj uspešne izvedbe teh točk pa je, da učitelj knjižničar sam dobro pozna svojo knjižnico. To pa doseže s tem, da prečita vse knjige najprej sam.

Ni treba, da je omara polna knjig, četudi slabih. Bolje malo, ali to izbrano. Dobro je tudi imeti po več izvodov dobre knjige, da jo čita lahko več otrok hkratu, ali pa da se jih uporablja pri skupnem čitanju v šoli. Ne morem si kaj, da ne bi napravil o tej priliki malo propagande za naš »Novi rod«. List, ki je najlepše izpričevalo za naše najboljše in za nas vseh pred vsem kulturnim svetom, nam dokazuje, da nam je dom naših malih največji zaklad, ki ga hočemo pred vsakim oskrunjevanjem čuvati z vsemi silami resnega stremljenja po čistem napredku ter ga nekoč še bogatejšega izročiti zanamcem. Naj ne bo knjižnice, ki bi ne imela tega bisera, a tam, kjer so razmere take, da si ga ne morejo otroci sami nabaviti v tako velikem številu, da je na ta način omogočeno skupno čitanje v šoli, tam naj bo v knjižnici vsaj v takem številu, da odpomore s tem tej za preki.

Mladinske knjige naj bi se izdajale vse trpežno vezane, listi pa naj se dajo koncem leta takoj v vez.

Glede izposojevanja in vračanja izposojenih knjig naj si vsak uredi, kakor se mu zdi najbolje. Seveda je treba tudi tu jemati v poštev individualnost otrokovo. (Dalje.)

R. SAVIČ:

Učiteljska sobota.

(Konec.)

Prepričan pa sem, da učitelj ne more počivati, da bo tudi nedeljo uporabil za svojo samonaobrazbo. Do groba se človek izpopolnjuje. Nikjer ni mej našemu napredovanju, dokler živimo. Mnenje, da se človek duševno spreminja samo do neke starosti, je krivo. Evolucija nikjer ne neha. Ker bo učiteljska nedelja nov mejnik v naši samonaobrazbi, mora postati nov mejnik v našem delu. In še enkrat — zadnjič — mora zacveteti spoznanje mlad v učiteljevi duši in v učiteljevi delavnici, in z novim cvetjem pride nova sreča, a prihaja tudi nov plod.

Novi stroški, novo pomanjkanje sil. No čujte — ali nismo prisiljeni, da delj služimo kakor učiteljstvo srednjih šol?! Pa vedite, da mi je ljubše leto počitka, ki ga res potrebujem in ga tudi resnično uživam, kakor deset problematičnega počitka v penziji. Zakaj eno je nesigurno: ali bom živel do penzije??

Mnogo je reform potrebnih v šolstvu. Pa zakaj bi vedno mislili altruistično, zakaj bi moral učitelj vedno za človeštvo misliti, zase pa nikdar! Kdor ima dolžnosti, jih ni prevzel, da ne bi pričakoval zanje pravic. In dve sta pravici nad vse: 1.) pravica do telesne samoohrane, in 2.) pravica do duševne samoohrane. Za udeležitev obeh sem pokazal s prstom na potrebne reforme v učiteljski službi.

»Pozdravljena, utopija!« Tako je nemara vzkljnil potrpežljivi bralec, ki mi je sledil do tu, in zmajeval s kodrasto ali plešasto glavo. Nič utopija! Vse to se ni rodilo v moji fantaziji, vse to je že davno, davno v običaju tam, kjer se uvaja v življenje to, kar okosteneli evropski možgani po navadi imenujejo »utopija« — v edini res svobodni, res napredni državi na svetu — v Uniji. In uspeva, izvrstno uspeva! Pred menoj leži zvezek za maj 1913 »Educational Review« (New York). Na strani 471-484 obravnava Katharine F. Belcher v članku »The Sabbatical year for the public school teacher« (Sobotno leto za učitelje ljudskih šol) dotedanje izkušnje s sobotnim letom v ameriškem šolstvu. Ne obravnava torej reforme same po svojem namenu in svoji izvedbi (inače bi bil moj »razgovor« plagijat). Kaj bi razjašnjevala in priporočevala stvar, ki je tam vsem znana in že par let uvedena v prakso? Pisateljica poroča samo o svoji anketi o tem predmetu. Pisala je šolskim predstojnikom 12 mest, kjer je bila »sobota« že uvedena in jih prosila, naj ji poročajo svoja izkušnja o reformi. In potem objavlja rezultate: Mesto Cambridge (v Ameriki) je uvelo učiteljsko soboto l. 1896 (prvenstvo pripada torej temu mestu!) Učitelj na dopustu v znanstvene svrhe je prejel četrtino svoje plače. Po dopustu je moral še tri leta v Cambridgeu služiti. Boston je sledil deset let pozneje (1906), a dajal je učiteljem na dopustu pol plače. Pozneje so sledila druga mesta, ki so učitelju puščala vso plačo brez drugih obvez, kakor služiti vsaj še eno leto v istem mestu. Učitelji so se vedno marljiveje oglašali za dopust. Od l. 1906-1911. je uživalo to dobroto skupaj 96 Bostonških učiteljev.

Vprašani za uspehe učiteljske sobote, izrazili so se vsi faktorji jako pohvalno, nekateri s čednim entuziazmom, v kolikor ga pač pripuščata anglosaksonski narav. Optimizem prevladuje. Višji šolski nadzornik državnice New Hampshire (USONA), Mr. H. C. Morrison na primer piše pisateljici: »I am strongly of the opinion that such action could be taken with great advantage to the public schools, and that not only in this state but in all the states, the extra cost involved would be inconsiderable compared with the sum of money laid out upon less productive enterprises.« (Trdno sem prepričan, da bi se takšna akcija uvela v veliko korist za šole, in tozadevni stroški bi ne bili samo v tej državi ampak v vseh državah brezpomembni v primeri z vsotami, uporabljenimi za »manj

koristna podjetja«. — Mr. Albert Leonard, višji šolski nadzornik od New Rochellea piše po petletnem izkustvu: »Moje zasebno mnenje je, da naj se da dopust s polovično plačo učiteljem, ki hočejo uporabiti leto dni za potovanja ali učenje, seveda, če je učitelj sposoben in marljiv in obeta po dopustu boljše in uspešnejše poučevanje.«

Profesor M. V. O'Shea (wiskonsinska univerza) ne bi bil za soboto, ki bi dovolila učitelju počivati, ali spet bi ne hotel učitelju navojeviti v tem času preveč dela.

Pisateljica sama pravi: »Karkoli more storiti mesto, da ohrani svoje učitelje silne, bodre, sveže, entuziastične, vse to se bo sigurno odražalo v dečkih in deklicah, ki so pod učiteljevim vplivom.« Lepo, kaj ne? Zato prepuščamo zadnjo besedo o predmetu njej: »Teorija in praksa (v članku se govori le o praksi!) dokazujejo: 1.) dopusti za daljnjo naobrazbo so edino jamstvo mestom, da bodo imela vsaj en del učiteljstva, ki stoji na višini stanovskih idealov; 2.) da se namera da izvesti brez vseh opasnosti za gmotne ali vzgojne zajme (interese) mest; 3.) da začasna škoda, ki jo trpi mesto vsled učiteljskih dopustov, ni nič v primeri s škodo, ki jo povzroči v šoli in v vzgoji »a gradually fossilizing teaching force« (učitelj, ki stopnjema okamenjuje — se spreminja v petrefakt)«.

* * *

Koncem svojega razgovora priporočam še enkrat stvar tovarišem. Ne pod mernik ž njo, ampak dvignite luč, da bo svetila vsem. Razpravljajte o stvari v družtvih, pri okrajnih skupščinah, v listih. In potem, po dovršenem prerekanju, vzvode v roke, da dvignemo pečino! Pomagal Vam bodem, če boste potrebovali moje pomoči. Ne bom delal za sebe, ker le še par let, pa padem — prezrel plod — v penzijo, da bi me ne sklatili mlajši (in po pravici, ker vsak uradnik, ki dlje služi, nego bi moral, je nekolegijalen; on odjeda mlajšim kruh). Verujte, za mene ni več sobote, za mene ni več učiteljske nedelje, meni zvezde ugašajo...

DR. IVAN LAH:

Vprašanje učiteljske na Češkem.

Vprašanje o reformi učiteljske izobrazbe se je na Češkem temejito reševalo že pred svetovno vojno. V »Ped. Reyhledih« in v raznih učiteljskih revijah se je o tem mnogo pisalo. Posebno po šolski anketi l. 1908. je postalo vprašanje aktualno in je izšlo o tem par brošur. Toda vprašanje je ostalo vprašanje in ni prišlo do nobene odločitve. Po prevratu se je češkoslovaška republika dobro zavedala, da je šola podlaga njene bodočnosti. Češko učiteljstvo je izvršilo svojo dolžnost. Ni nam treba naštevati, s kako požrtvovalnostjo je šlo učiteljstvo na delo posebno na Slovaškem, kjer ni bilo prej narodnega učiteljstva in kako težek je bil boj za novo šolo in novo vzgojo. Prejšnje šole so bile ali verske (cerkvene) ali državne (mažarske). Oboje je bilo treba spraviti v službo skupne državne misli. Treba je pomisliti samo na težave v našem Prekmurju, da moramo razumeti delo, ki ga je bilo treba izvršiti na Slovaškem.

Republika je znala oceniti to delo, rešila je vprašanje učiteljskih plač — ostalo pa je vprašanje učiteljske izobrazbe. O tem so bili nazori nekoliko različni — prav tako, kakor pri nas. — Dne 21. februarja t. l. se je vršilo v ministrstvu šolstva posvetovanje pod vodstvom dr. Šusteršiča. Pozvani so bili zastopniki učiteljstva, zastopniki profesorjev, univerza, pedagoška društva, zastopniki posameznih čeških in nemških učiteljskih organizacij. Minister je podal pregled celega vprašanja. Potreba reforme se splošno priznava. Doslej je zbran ves material. Zato je bilo sklicano posvetovanje, da se zasliši zadnje mnenje strokovnjakov in organizacij, predno se sestavi načrt zakona, ki bo predložen skupščini.

Prof. Kadner, vodja pedag. zavoda Komenškega, je na to podal zgodovinski pregled vprašanja in način, kako so druge države to vprašanje rešile. Z vprašanjem učiteljske izobrazbe stoji in pade šolska reforma sploh. Zato je o tem vprašanju danes že obširna literatura. Nekateri so zato, da se obranijo

preparandije, da bodo enake srednjim šolam, tretji so za dvoletni kurz na univerzi, četrti so za univerzo sploh. Prof. Kadner je podal načrte za reformo o Franciji, Švici, Danski, Angliji, Italiji, Španiji, Nemčiji, Avstriji, Jugoslaviji in Ameriki. Zahtevo po univerzi je že l. 1852. na Češkem sprožil Havliček; pozneje jo je Čupr zahteval samo za meščanskošolske učitelje. Državni zakon z leta 1860. priznava možnost takih kurzov na univerzi, ustanovili pa se niso. Lindner je leta 1874. v »Pädag. Hochschule« zahteval tako vzgojo za elito. »Jednota Komenskega« društvo za reformo šolstva je napravilo o tem podroben načrt, ki so ga sprejele tudi učiteljske organizacije in profesorji — le en del (pod vodstvom prof. Mrazika) je bil za vzgojo na univerzi, kar pa bi bilo na sedanji univerzi nemogoče. Splošni nazor je, da mora dati splošno vzgojo učitelju srednja šola. Strokovno izobrazbo naj da visoka pedagoška šola (dvoletna). V smislu teh nazorov bi bila potrebna reforma srednje šole: vprašanje je tudi, kako naj se uredi 2letna pedagoška visoka šola, na univerzi, ali tudi izven nje. Učiteljev primanjkuje posebno na Slovaškem. Začasno morajo še ostati učiteljska. Oglasili so se k besedi razni govorniki. V principu je vladalo soglasje, tuintam se je povdarjala še kaka posebnost.

Povdarjalo se je, da je reforma potrebna čim preje in naj se ne čaka na reformo srednjih šol. Debata je bila resna in živahna o tem, ali naj bodo pedagoške visoke šole enako vredne univerzam in naj na njih uče visokošolski profesorji, ali le nekaki višji kurzi s strokovnjaki, se je razpredla razprava na razne strani. Konečno se je tudi v tem doseglu soglasje in minister je obljubil pospešiti delo, da se konečno izvrši to o čemer se je že toliko govorilo in pisalo.

Istotako se začena nova reforma v Franciji. Pierre Dufreune piše v reviji »Education« o nujnosti reforme zaradi važnih splošnih izprememb. Francoska zahteva je: srednja šola in primerni eno- ali dvoletni kurzi na univerzi. Vse to kaže, da se bliža reforma res k temu, da preide iz revij — v šole.

(Po Učit. Tov.)

VELJKO SOKOLIČ:

Izgovorne greške učenika.

(Nadaljevanje.)

Da nešto spomenem! Ne smatram dijalekta kao pogrešni izgovor, a to zato ne, jer se i u dijalektu odrazuje duša narodna iako ne kao celine, a ono dela zajednice, kojemu pripada, ali se pod uplivom raznih i različitih vanjskih utjecaja odalečio ponešto od skupine svoje u ono doba, kad nije još bilo vera, koje bi podržavale neprekidni kontinuitet jedinstvenosti kao što se to sada putem škole i štampe nastoji postići. Dobro znademo, da je dijalekat bogat i plastičan kao svaki drugi jezik, i da imade čak i svoju pučku književnost; znademo i to, da se učenci znadu lepo izražati u svojem narečju (jer misle u dijalektu), dok u književnom jeziku to čine loše, bezbojno. — No o tome drugom prigodom, a sada vratimo se na samu stvar.

Ovamo moramo u prvom redu uvrstiti glasove č, ć, c, š, s, ž, i z, koje učenici u pojedinim rečima pogrešno izgovaraju. Uporaba ovih konsonanta i u dijalektu samom veoma je nejasna, a povećava se kad hoće da govore ili pišu književnim jezikom i to ne samo kod onih, koji su svršili pučku školu, nego i koju drugu višu.

To su lokalne greške. A svratiti pažnju dece na to, da te glasove pravilno upotrebljavaju, znači, da se moraju u prvom redu uputiti na to, da pravilno izgovaraju pojedini glas, (konsonant.) Dakle da mu je jasna ne samo vidna slika, nego i izgovorna i slušna njihova razlika. Ali baš u tome leži glavno! Artikulacija njihovih govornih kao i slušnih ustroja obikla je na to od rane njihove dobe, pa niti ne mogu zametiti bitnu razliku između njih, a dosledno tome niti sami izvesti, ako pre nisu na nju sistematičnim vežbama upozorena.

Ovamo pripada i umetanje glasova, koji u reč ne pripadaju. I ta nepravilnost poteče od ambijenta, u kojem dete žive.

Ispravljanjem ovih izgovornih grešaka još ne bi značilo direktno upućivati dete govoriti u književnom jeziku, nego ispravljati loše navike poprimljene od okoline svoje. Dakle čišćenje neispravnog izgovora u opsegu narečja, koje je dete donelo sobom u školu, ali istodobno i priprava cilju narodne škole, da dete uputi u govor svim nama, kao narodnoj celini zajedničkim.

Osim ovih izgovornih grešaka imade i takvih, koje su individualne, a postaju delomice za to, jer

ili su organi, koji se postavljaju u kretanje, slabo zaobljeni ili u živčanij alternaciji. No, često potiču i od doba, u kojem je dete otpočelo sa svojim izgovorom, a sastoji se u pogrešnom izgovaranju pojedinih glasova reči. Takve pogreške prisvoji dete za to, jer je reč čulo pogrešno izgovoriti, a te pogreške drugih, onda ili pogodjuju prirodjenim pogreškama dečjeg izgovora, ili pobudjuju u njemu oponašanje pogrešaka osoba, s kojima dolazi u doticaj.

Nekoje pogreške u dečjem izgovoru moramo pripisivati tome, što komplicirani živčani ustroji, kojima se dete služi u govoru, ne deluju još dobro, pa radi toga ne mogu proizvesti glas (zvuk) takav, koji bi odgovarao osjetnim nadražajima.

Združivanje nužnih pokreta za izgovaranje pojedinih reči postaje postepeno, te radi toga nastaje izgovaranje pojedinih reči nepotpuno.

Pojedinačno slabo izgovaranje nekih reči postaje i za to, što dete izvodi glasove netačno primljene.

Da nešto primetim. U školu je nadošlo nekoliko učenika, koji bi konsonante, kad bi dolazili na kraju reči, ili tako tiho izgovorili, da dočetni konsonant ne bi ni njegov bliži drug čuo ili ih naprosto ne bi ni izgovorili. I dok je učitelj nastojao tu zlu naviku iskoreniti, opazio je, da se takvo izgovaranje pojavilo i kod neke druge dece.

U prvom je slučaju uzrok netačnom izgovoru u nepotpunom delovanju periferičnoga motornog organa, te prema tome u živčanom ustroju, dakle u individuumu samom, a u drugom pogreška poteče od slušnog nadražaja (oseta), a uzrok se nalazi u okolišu, u kojem dete žive.

Tako se greške često pojavljuju kod dece i kod odraslih, a posledica takva nepravilnog izgovaranja jest ta, da se konačno ustalili jezik pun nepravilnih natruha, kojemu će dosledno tome slediti greške i u pismu.

Ovamo možemo uvrstiti i umetanje glasova u reči (n. pr. carkva, borda, berda itd.)

Ispravljanje izgovornih grešaka nije nužno samo radi pravilna govora, nego već i radi psihičkih funkcija samih. Ako rečima ispoljavamo psihično i fizičko stanje našega ja; ako njima hoćemo da povoljno utičemo na mišljenje pojedinaca i mase, uzgoja individua i zajednice: onda je nužno, da se osobita pažnja posveti govoru.

U tom — kao i u uzgajanju uopće, — treba ne samo znanja i stca, nego i neprekidnosti u nastojanju.

Ne, trzaja nema, kad se u stvar duboko uronilo i kad se upoznalo uzroke posledica, jer tek onda biva jasan put, kojim treba krenuti. Poznavati dete i njegov ambijent, kao genealogiju njegovu moramo, ako želimo uspešno uzgajati, vaspitati dete.

Učitelj, koji raspolaže sa srcima, — o kojima sam u početku govorio — ubrzo će se u tome snaći, jer: ili će uzrok naći zabeležen u arku ili će poticati od ambijenta. I kad bude znao s kime imade posla, udesit će svoj postupak prema tome.

U novije se doba započelo više brige posvećivati ispravljanju izgovornih pogrešaka prema pedagoškim metodama; ali sasvim tim nije još unišla u naše škole ideja jezične gimnastike, koja ide za njezinim usavršavanjem kao universalni postupak i kao sudionik velikoga dela, koje nastoji da čoveka estetično usavršuje.

Ne ću da ovde detaljno iznosim pojedine vežbe, koje su duge i izvedive jedino od strpljive ruke, jer su one nesuglasne sa postupcima, što ih se danas provadja u školama, a s njima se može pojedinac lako upoznati, ako želi. (Nastavit će se.)

ŠOLSKE VESTI.

Učiteljsko gibanje v Italiji. V polnem soglasju z državnim uradničtvom, ki se bojuje v zadnjem času z najbolj energičnimi sredstvi za izboljšanje svojega gnotnega položaja, je šlo tudi vse učiteljsvo Italije v boj za pravice učiteljskega stanu in šole. Glavni postulat tega gibanja so: 1) preuredba penzijskega sklada; 2) izenačenje učiteljskih plač z onimi državnih uradnikov, ki imajo isto šolsko izobrazbo in 3) priznanje doplačila v višini dveh petin učiteljske plače za vse one učit. moči, ki morajo s polnimi urniki poučevati v dveh ali več razredih.

Vprašanje pokojninskega sklada se rešuje že polni dve leti. V to svrhu je bila ustanovljena posebna komisija, kakor smo že svoječasno poročali. Načrt preuredbe pokojninskega zakona sloni v glavnem na dveh točkah in sicer: 1) zvišanje pokojninskih prispevkov od strani učiteljsva in 2) od strani oblasti, občinskih ali državnih, ki šolstvo vzdržujejo. Doslej se je bil v tem vprašanju dosegel po obojestranskem popuščanju nekaj sporazum. Največja ovira za popolno njegovo rešitev pa so razne šolske oblasti posameznih avtonomnih mest, ki vzdržujejo šole v lastni režiji, a se seveda branijo večjih izdatkov, ki bi jih zahtevala končna ureditev tega vprašanja.

Druga točka učiteljskih postulatov je izenačenje gnotnega stanja vsega učiteljsva v kraljestvu z onimi državnih uradnikov, ki imajo isto šolsko izobrazbo. Primerjanje učiteljskih dohodkov z onimi državnih uradnikov n. pr. železničarjev, poštnih uradnikov itd. nam pokaže, da je učiteljski stan v Italiji najmanj upoštevani in za svoje kulturno delo najslabše plačan. Najzgovornejši dokaz za to trditev

je dejstvo, da se gibljejo učiteljske plače od najmanjše vsote začetnih 3100 lir do maksimalnih 5600 lir (in to po dolgih 27 letih službovanja!) medtem ko je za železničarje določen minimum v znesku 7500 lir.

Tretja točka učiteljskih postulatov je prav za prav žalostna posledica šolske neurejenosti in nerazvitosti v kraljevini. Da je primoran italijanski učitelj poučevati v 2 ali 3 razredih in to s polnim urnikom, je v Italiji vsakdanja prikazen. Za to je država z zakonom od 8. julija 1904. dovolila, da sme učitelj za to svoje izredno delo prejemati izvenredno nagrado v višini 2 petin svoje plače. Tako je priznala, da ne gre v takih slučajih učiteljskega dela istovetiti s principom nadštevilnih ur, ker ima poučevanje v 2 ali več razredih popoln značaj dvakratnega ali večkratnega samostojnega ločenega dela.

Ker se pa ta zakon ni uveljavil vselej in povsod enako ter je učitelj v mnogih slučajih prejemal namesto 2 petin svojega plačila le enkratno nagrado letnih 300 lir, zahteva sedaj učiteljsvo tudi v tej zadevi svojo polno pravico.

Končna zahteva učiteljsva je tudi ta, da bodi vseh bodočih izboljškov deležno celokupno učiteljsvo kraljestva, t. j. ono avtonomnih občinskih šol in tudi ono, ki je odvisno od posameznih deželnih ali državnih oblasti. Z dnem 4. junija 1911. je bilo namreč vse šolstvo Italije razdeljeno v dve skupini: šolstvo, vzdrževano po avtonomnih mestih in ono, ki ga vzdržujejo posamezne province. Zgodilo se je pa večkrat, da niso avtonomna mesta hotela sprejeti principov, ki jih je država uveljavila pri izboljšanju učiteljskih prejemkov na šolah, upravljanjih od posameznih dežel. Ta dvojna mera je provzročala in provzroča še danes mnogo nezadovoljstva, ki išče izhoda na najrazličnejše načine. Da se temu stanju odpomore, so učiteljske organizacije večkrat protestirale, a vselej brez uspeha.

To bi bile v glavnem zahteve učiteljskega gibanja zadnjih dni, ki je zadobilo svoj višek v enodnevnem štrajku vseh učiteljskih sil Italije, obdržanem na dan 11. t. m. Za ta dan so se sklicali na predlog učit. organizacij po vsej Italiji učiteljski shodi, na katerih se je obravnavalo pred celokupno javnostjo o teh vprašanjih.

Tudi v naši pokrajini je istrsko in goriško učiteljsvo zapričelo pred dobrim mesecem boj za izboljšanje svojega gnotnega položaja. O tem gibanju smo že poročali v par vesteh. Sestavile so se posebne komisije, ki naj bi za vsako deželo posebej uredile to vprašanje. Komisije so se res sestale in določile svoje stališče. Ker so pa deželne finance obeh dežel, Istre in Goriške, v skrajnem neugodnem stanju, je rešitev dela teh komisij povsem odvisna od Rima, izvršile so se posamezne intervencije v Rimu.

Med tem časom je pa izbruhnilo učiteljsko gibanje po vsej Italiji in temu gibanju se je pridružilo tudi učiteljsvo naših pokrajin. Upati smemo tedaj, da se gnotno vprašanje našega učiteljsva reši obenem z vprašanjem učiteljskih poviškov v Italiji.

H koncu naj omenimo, da so postavile učiteljske organizacije zahtevo, da naj se dovoli učiteljsvu do popolnega izenačenja z državnim uradničtvom mesečni predujem v znesku 200 lir.

O poteku vsega gibanja bomo še poročali.

Redni občni zbor »Postojnskega učiteljskega društva« bo v sredo, 29. t. m., ob 10. uri dop. v prostorih g. Filipa Kavčiča v Razdrtem s sledečim razporedom:

1. Pozdrav predsednika.
2. Poročilo tajnika.
3. Poročilo blagajnika.
4. Poročilo pregledovalcev računov.
5. Prememba pravil.
6. Volitve: a) novega odbora, b) pregledovalcev računov, c) delegatov za »Zvezino« zborovanje.
7. Slučajnosti.

Člani, zavedajte se svojih dolžnosti!

Odbor.

Učiteljska skupština u Matuljima. Učiteljsko društvo za polit. kotar Volosko-Opatija obdržavat će dne 23. juna o. g. u 3h poslije podne u pučkoj školi na Matuljima redovitu skupštino uz ovaj dnevni red:

1. otvorenje skupštine;
2. priopćenja predsjedništva;
3. izvještaj o prilikama nastalim u društvu nakon razgraničenja;
4. izbor delegata za glavnu skupštino »Zveze« učiteljskih društava;
5. rasprava o uredjenju škola u kotaru;
6. eventualije.

Odbor.

Umrli je v Tolminu učitelj v pokoju Ferdinand Gaberščik. — Umrla je g. Marija Kraševic, soproga šolskega voditelja v Barkovljah pri Trstu. — N. v m. p.

Pravila »Zveze slov. učit. društva v Trstu« so bila v zadnjih dneh od kompetentne oblasti potrjena.

Do kdaj naj še čakamo? V zadnjih dneh so tržaški listi objavili imena 80 italijanskih mestnih učiteljev, ki so jim bila podeljena od tržaškega magistrata definitivna mesta. To so prva imenovanja od začetka vojne sem, ker so bila vsa imenovanja v medvojnem času od strani italijanskih oblasti razveljavljena.

Radovedni smo, koliko časa naj še čaka slovensko okoliško učiteljstvo, da pride vendar enkrat do svoje pravice. Ali naj velja tudi tu oni znameniti, v novih razmerah toliko izrabljeni princip »dvojnere?« Vprašujemo tedaj v imenu vsega prizadega učiteljstva: Do kdaj naj še čakamo?

Za učiteljstvo trziškega okraja. Okrajni šolski svet za okraj Tržič je določil pod predsedstvom civ. kom. Ales-a za učiteljstvo svojega okraja sledeča izboljšanja plač: V poglavitnih krajih: učitelj brez družine letnih 600 lir poviška; oženjeni z dvema otrokoma letnih 800 lir; oženjeni s tremi ali več otroci letnih 1000 lir. Za vse ostale kraje poviški znašajo 80% goriomenjenih vsot, t. j. 480, 640 ali 800 lir. Stanarina za Tržič in Gradež se zviša za 300 lir, za vse druge kraje pa za 200 lir na leto. Opravilna doklada za šole z 1 razredom znaša letnih 300 lir; za vsak naslednji razred se zviša za 100 lir, a to do končne vsote največ 1200 lir.

Prvo sklicanje okrajnega šolskega sveta v Tolminu. Tolminski okrajni šolski svet je bil sestavljen iz sledečih članov: Komend. G. Giordano, civilni komisar, F. Spazzapan, šolski nadzornik, prof. G. Lorenzoni, ravnatelj slovenskega učiteljskega, I. Rakovšček, šolski voditelj, mons. I. Rojec, tolminski dekan, F. Miklavčič in A. Rejec, delegata deželnega odbora, Ostan F., Logar A., Lazar A., Berginc F., Podreka F., Torkar I., Bevk G. in Kobal I., delegati občin. Prva skupščina šolskega sveta se je vršila dne 6. in 7. junija pri tolminskem civilnem komisariatu s sledečim dnevnim redom: 1. Pozdrav in sporočilo predsednika. 2. Poročilo o delovanju šolskega urada od premirja pa do 31. decembra 1920: a) Obnovitev starih šol; b) ustanovitev novih šol, (ljudske, italijanske in meščanske); c) Ustanovitev otroškega vrtca; d) Ustanovitev zavoda »Franc Škodnik«. 3. Financijelno poročilo (obračuni in proračuni). 4. Zopetno odprtje šol in še zaprtih razredov ter ustanovitev novih (Stanovišče, Cerkljanski Vrh, Šebreljski Vrh, Volče, St. Viškgora i. dr.). 5. Nakup učnega materiala in šolske opreme. 6. Zgradba šolskih poslopij (Tolmin, Nemškirut, Stopnik i. dr.). 7. Šolski urad. 8. Vojna odškodnina. 9. Povišanje doklad. 10. Ustanovitev krajevnih šolskih svetov. 11. Slučajnosti.

Skupščina okrajnega šolskega sveta v Tolminu. Tuk. okrajni šolski svet je imel prvo skupščino v pondeljek in torek tega tedna pod vodstvom civilnega komisarja komend. G. Giordano, ki je otvoril skupščino s prisrčnim pozdravom na navzoče.

Šolski nadzornik F. Spazzapan je predložil in obrazložil finančne obračune za leti 1919. in 1920; podal je nato obširno poročilo o poslovanju šol v tuk. okraju od dneva premirja pa do tega meseca. Skupščina priznava s hvaležnostjo delovanje, katero je moral razvijati v tem času šolski urad.

Po dolgem in resnem proučevanju se potrdi proračun za financijelno leto 1921-22. Iz proračuna se predvideva 1,298.261'95 lir stroškov in 800.159 lir dohodkov; ti zadnji so pa zopet porazdeljeni sledeče: dohodki okraja samega 172.800 lir, deželni prispevek 28.800 lir in državni prispevek 573.559 lir. Vkljub temu doseže primanjkljaj znatno svoto 498.102'95 lir.

Odobri se zgraditev šolskega poslopja v Nemškemrutu in ustanovitev enorazrednice v Šebreljskem in Cerkljanskem Vrh, Poljanah-Labinjah in v Stanovišču. Odobrena je tudi otvoritev tretjega razreda v Volčah, drugega razreda na St. Viškgori in drugega tečaja meščanske šole v Tolminu.

Na predlog prof. Lorenzoni-ja se sklene predlagati višji šolski oblasti, da bi se na državne stroške vsprejela prva dva razreda ljudske šole v Tolminu kot vадnica za učiteljske.

Pristane se tudi na predlog tolminskega dekana mons. Rojca, da se bo verski pouk, do novih definitivnih odredb ministrstva, upošteval kot obvezen v ljudskih šolah okraja.

Po sklenitvi še drugih odredb manjše važnosti izreče svetnik Logar zahvalo v imenu navzočih civilnemu komisariju, šolskemu nadzorniku in voditelju učiteljskega za njihovo delovanje v korist šole. Zagotavlja, da si bodo vsi navzoči svetniki, lojalno prizadevali, da bo šola vedno bolje vzgajala tuk. dobro in marljivo prebivalstvo.

Civilni komisar se zahvali nato gosp. Logar-ju za izrečeno zahvalo, zagotavlja vsem svojo pomoč in zaključni skupščino.

Izpitni na slovenskem učiteljskem v Tolminu. Sprejemni in prejemni izpiti za I., II. in III. tečaj tega zavoda se začnejo 1. julija t. l. Tozadevne prošnje naj se vložijo do 20. t. m. pri ravnateljstvu učiteljskega. Prošnjam se imajo priložiti sledeče listine: a) krstni list; b) zadnje šolsko in c) uradno zdravniško izpričevalo.

Izpitni učiteljske usposobljenosti za slovenske ljudske šole se pričnejo na tolminskem učiteljskem dne 7. julija. Prošnje naj se vložijo potom pristojnih okrajnih šolskih svetov na izpraševalno komisijo za učiteljsko usposobljenost v Tolminu.

Sprejemni izpiti za I. razred kr. drž. višje realke in kr. drž. nižje gimnazije v Idriji se bodo vršili na podpisanim ravnateljstvu dne 1. julija t. l. od 9. ure predp. dalje. Vpisovanje za te izpite bo isti dan od 8h—9h predp. Sprejemajo se učenci in učenke. Za te izpite veljajo predpisi gen. civ. kom. razglašeni z odlokom od 29. okt. m. l., št. 3416/11. 185. Izprašujeta se učni jezik in aritmetika. Učenci in učenke naj prinesejo s seboj zadnje šolsko spričevalo in

krstni list ter morajo izpolniti v tek. letu najmanj 10. leto starosti ali pa dovršiti 4. razred ljudske šole z redom na najmanj 8 v vseh predmetih.

Sprejemni izpiti za višje razrede kr. drž. višje realke in kr. drž. nižje gimnazije v Idriji se bodo vršili na podpisanim ravnateljstvu dne 1. julija t. l. od 9h zjutraj dalje. Za priupust k tem izpitom se morajo vložiti pismene prošnje kolekovane s kolekom 0.60 L, najkasneje do 15. t. m. na podpisanim ravnateljstvu. Prošnje morajo biti opremljene z rojstnim listom, zadnjim šolskim spričevalom, s potrdilom županstva o bivanju v dotični občini ter z dokazom o identiteti na podlagi kakega dokumenta s fotografijo. Za te sprejemne izpite se mora položiti pristojbina 24 lir. Izpiti se delajo v vseh predmetih po določbah odloka gen. civ. kom. od 29. okt. m. l., 3416/11. 185.

Zrelotni izpiti na kr. drž. gimnaziji (liceju) v Idriji. S svojim odlokom od 20. maja t. l., št. 362/5500, naznanja gen. civ. kom., da je dovolilo kr. naučno ministrstvo izredni termin zrelostnih izpitov na gimnaziji (liceju) v Idriji po sklepu t. šol. leta.

Vsi oni kandidati, ki so že vložili ali pa nameravajo vložiti tozadevne prošnje, se obveščajo, da se ti zrelostni izpiti ne bodo več vršili po bivših avstrijskih določbah, ampak po onih, katere je izdal generalni civilni komisarijat v svojem odloku od 29. okt. m. l., št. 3416/11. 184. Eventuelne nove priglasitve se sprejemajo do 15. t. m. Prošnjam se morajo priložiti krstni list, zadnje šolsko spričevalo, potrdilo županstva o bivanju v dotični občini in dokaz o identiteti na podlagi kakega dokumenta s fotografijo. Pristojbine znašajo 125 lir za izpit in 10 lir za diplomu. Pismeni izpiti se pričnejo 27. t. m., ustni izpiti bodo v prvi polovici julija.

Književnost in umetnost

»Naša nada« ima v svoji številki sledečo vsebino: 1. J. Kraljič: Smilujte se. (Pesem). — 2. Jos. Milaković: Hopa-cupa. (Pesem). — 3. V. Sokolič: Naš junak na dalekom sjeveru. — 4. V. Orljak: Pročistimo svoj jezik. — 5. Branko: Mudra opica. — 6. Lj. Krajačič: Na suncu. — 7. Jugo Slavič: Naša Nada. (Pesem). — 8. J. Cvrtila: Pred zoru. (Pesem). — 9. Jugo Slavič: Naša Zora. (Pesem). — 10. Mali Jože: Mali konjanici. (Pesem). — 11. Pouka i zabava.

9. in 10. številka »Mladike« ima to le vsebino: Fr. Detela: Vampir. — I. Pregelj: Moj prvi svet. — M. Elizabeta: Najslajši spev. — J. Pahor: Dvig. — R. Tagore-Gradnik: Iz knjige »Žetev«. — Jože Lovrenčič: Pozdrav domu. — ***: Nekoliko vipavskih občačev iz 17. stoletja. — St. Kosovel: Pisma z doma. — Andrej Čebokli: Ločni svetovi. — Khong-Tse: Usoda človeška. — Napoleon Bonaparte. — Lermontov-Matelič: Kazaška uspavanka. — Iv. Matelič: Jutro: Jens Jörgeusen: Življenja laž in renica. — Ks. Meško: Učiteljica v gorski vasi. — Iv. Matelič: Večer. — V. Belč: Iz nekdanjih dni za sedanje ljudi. — J. Lovrenčič: Iz tihe družbe. — Za naše malčke. — Iz naše književnosti. — T. Batagelj: Poletje. — To in ono.

»Malčki in palčki«, zbirka slovenskih mladinskih pesmi bodo v najkrajšem času dotiskani v Narodni tiskarni v Gorici. Knjiga bo imela krasno obliko, tiskana bo na lepem papirju in bo obsegala skupaj 112 strani. Naslovno risbo in končno vinjeto je narisal akademični slikar Fran Kralj. Knjigo izda Kat. tiskovno društvo v Gorici.

V prvi polovici maja, je priredilo praško pevsko društvo »Hlahol« koncert v Ljubljani, ki sta ga dirigirala K. B. Jirák in dr. Jaroslav Krupka. Pevski zbor je nastopil s šopkom najlepših skladb zborovske literature starejših in modernih mojstrov. Zastopani so bili skladatelji B. Smetana, J. B. Förster, A. Dvořak, I. Suk, Jaroslav Křička in Ladislav Vycpalek.

Rabindranath Tagore, veliki indijski pesnik, je praznoval svoj 60. rojstni dan v Luzernu v Švici. Indijci so mu nameravali ob tej priliki izročiti slavnosten spis s prispevki vseh evropskih pisateljev. Ker so pa francoski pisatelji odklonili sodelovanje z nemškimi, so Indijci opustili svojo namero. Vkljub temu pa so nemški učenjaki, pisatelji in založniki izročili velikemu indijskemu pesniku bogato zbirko nemških knjig za njegovo knjižnico v Indiji.

Nova založba je izdala Shakespearjevega »Beneškega trgovca« v prevodu Otona Zupančiča. Prvi Zupančičev prevod te drame, ki je izšel pred leti, se je že odlikoval po točnosti in pesniški vrednosti. Ker je knjiga na knjižnem trgu pošla, ga je Zupančič sklenil izdati nanovo. Ko ga je pa jel pregledovati, so se mu popravki tako namnožili, da imamo sedaj čisto novo delo pred seboj. Knjiga, ki je izšla v lični izdaji, ima obširen literarno-historičen in formalno-analitičen uvod doc. dr. Kelemine ter ob koncu vse potrebne opazke, Stane nevezan izvod 28 K in 36 K pa vezan.

Pravljice. Spisala in jim slike narisala Ilka Waschtetova. V Ljubljani 1921. Založila Tiskovna zadruga. Cena vezani knjigi K 40. Ilka Waschtetova je v tej knjigi podala 12 pravljic in jim dodala še celo vrsto slik, od katerih bodo mladini ugajale zlasti one, ki so večbarvne. Knjiga je izšla v elegantni opremi in na lepem papirju.

Razne vesti.

Jakob Dimnik je praznoval 20. aprila t. l. 25. letni jubilej kot občinski svetnik ljubljanski.

Za zastopnike ljudskošolskega in meščanskošolskega učiteljstva v višjem šolskem svetu v Ljubljani so bili letos izvoljeni Luka Jelenc, Janja Miklavčičeva in Anton Gnuš; njih namestniki so Dragotin Humek, Martin Matko in Anton Hren. — Za podpredsednika istega šolskega sveta je ministrstvo prosvete v Beogradu imenovalo tov. Jakoba Dimnika.

Zanimivi podatki iz svetovnega šolstva. Osrednji odbor Šolske Internacionale, ki ima svoj sedež v Antwerpnu, je objavil pred kratkim zanimive podatke o šolski obveznosti in šolskem obisku v 25 državah starega in novega sveta. Poizvedovanja so se izvršila s pomočjo esperanta, ki je občevalni jezik te organizacije. Iz navedenih podatkov moramo ugotoviti sledeče: Odgovore so poslale te države: Angleška, Belgija, Bolgarija, Čehoslovaška, Danska, Estonija, Filandija, Francoska, Nemčija, Španska, Italija, Poljska, Srbija, Rumunija, Škotska, Švedska, Švica, Turčija, Jowa, Luizanija, New-Hampshire, Pensilvanija v Ameriki in Viktorija v Avstraliji. Šolska obveznost je vpeljana v vseh teh državah, razen v Turčiji, kjer ni mogoč enoten zakon zaradi mnogega števila narodnosti, ki imajo vsaka svoje posebne zakone. A tudi tu je nedostatek le začasen. Finlandiji, ki je komaj dobila svojo samostojnost, se zakon o šol. obveznosti šele pripravlja. Glede trajanja šolske obveznosti je med posameznimi državami precej razlike. V Srbiji (pred vojno) je trajala 4 leta; v Estoniji velja začasno 5 letna obveznost; 6 let traja v Finlandiji, Španiji, Italiji in Pensilvaniji; 7 letno šolsko obveznost imajo v Danski, Franciji, Holandski, Norvegiji, Poljski, Rumuniji in Švici; 8 let traja v Belgiji, Čehoslovaški, Nemčiji, in Avstraliji; 9 letno obveznost imajo na Angleškem, Škotski, Švici in Jowa; 10 let pa traja v državi New-Hampshire. Za nekatere države, ki so si ali si šele bodo ustvarile nadaljevalne tehnične šole in pošolske tečaje, se seveda čas obveznosti podaljša. Na Angleškem in Škotskem imajo od l. 1918. zakon, ki podaljšuje šolsko obveznost za 2 leti (od 14 do 16), če pouk ni bil zaporeden; ako se je pouk izmenjeval z ročnim delom, se podaljša šolskoobvezna doba za 4 leta (od 14 do 18). Tudi na Čehoslovaškem bodo vpeljali 2 leti nadaljevalne šole; tako tudi v Finlandiji. Na Nemškem mislijo na 3 leta, v Rumuniji in Pensilvaniji pa na 2.

V nekaterih državah se doba obveznosti lahko tudi skrči. Tako v Belgiji, Francoski in v državi New-Hampshire, kjer se učenec po primernem izpitu oprosti od nadaljnjega obiskovanja.

Domači pouk je dovoljen povsod. Ponekod zahtevajo, da imej domači učitelj državni izpit, drugod zopet da bodi učni načrt enak državnemu. Povsod, razen v Španski, Poljski in Srbiji, se ta pouk nadzoruje. Učenci morajo polagati izpite, na Škotskem se ta način poučevanja nadzoruje s neposrednimi in nenapovedanimi obiski uradnih oseb.

Šolski obisk se pospešuje povsod s kaznovanjem šolskih zamud, s krepkim sodelovanjem učiteljstva, s krajnimi odbori in sodišči. Ponekod se ta sredstva uporabljajo le poredkoma in sicer na Francoskem, v Italiji, Rumunski, Poljski in na Španskem. Največ držav dovoljuje na mesec po 2 ali 3 zamude. (Belgija, Holandska, Poljska, Francoska, Švedska in Združene države v Ameriki.) Običajne opravičbe morejo biti bolezen, smrt v družini, slabo vreme, grda pota in oddaljenost od šole. Zamude se kaznujejo na najrazličnejše načine in sicer se giblje vrsta kazni od opomina do zapora. Posebno stroge kazni uporabljajo Čehoslovaška, Holandska in država Jowa, kjer doseže kazen lahko tudi 30 dni zapora. Po drugih državah (Belgiji, Bolgariji, Danski, Estoniji, Finlandiji, Norvegiji, Italiji in Avstraliji) je kazen denarna, ki se viša postopoma. Ponekod se nemarnim staršem odvzame otrok, ki se poveri šoli. To se godi v Čehoslovaški, Danski, Filandiji in Avstraliji. Če je sam otrok kriv, tedaj ga izročijo poboljševalnici ali drugemu sličnemu zavodu, n. pr. na Angleškem, v Filandiji in v državi New-Hampshire. Telesno kazen za otroka imajo v Norvegiji, Škotski in v Luizaniji. Neki Norveški učitelj poroča, da se prva in druga zamuda kaznujeta z zaprtjem; tretja zamuda se kaznuje s telesno kaznijo pred dvema pričama, ki sta vpisani v posebno knjigo. V takim slučaju se starši pred izvršitvijo kazni obvestijo.

Na Škotskem je prepovedano uporabljanje dece pri delu v šolskih urah. Tak prestop se kaznuje. V Avstraliji sme otrok na delo s končanem 14 letom. Prestopek te odredbe se kaznuje s kaznijo do 100 šilingov. V Ameriki, Švedski, Škotski, Holandski in Čehoslovaški so ustanovljeni posebni policijski uradi, ki nadzorujejo izpolnjevanje teh določb.

Med vojno je šolstvo povsod trpelo, a največ gotovo v Francoski, Italiji, Srbiji, Poljski in Španski. Nasprotno pa poročajo učitelji iz Nemčije in Norveške, da je bil tam obisk poveljen. Posebno ti poslednji pravijo, da ne pomnijo slučajev kazni zaradi slabega šolskega obiska in zatrjujejo, da je mnogo otrok, ki niso manjkali niti enkrat v vsem času svoje šolske obveznosti. H koncu naj v zvezi s to trditvijo še omenimo, da je Norveška dežela, kjer učitelj uporablja v šoli v skrajnih slučajih tudi palico.